

וויכוח על שיטת סאטמר

תגובה שקבלתי על אחד ממאמרים שלי, מאחד מדוברי שיטת סאטמר והמענה שעניתי לו.

אחר שכתבתי פרק ב', 'בר כוכבא פלימוד לדורות', המוכיח שבעת חורבן בית המקדש ולאחרי זה, מרדו היהודים ברומאים כמה פעמים, ובפרט במרד בר כוכבא, ולא היה ידוע להם שיש איסור למרוד בגוים, שהוא אחד מהשלש שבועות, שהם יסוד לשיטת הרבי מסאטמר.

כמו כן הוכחתי בפרק הג'ל, שהרמב"ם לקח את בר כוכבא, כדוגמה איך המשיח יופיע, ודרכו של הרמב"ם הוא שדרכי גאולתנו הוא מציאותי וטבעי, ומנוגד לדברים שחוץ מדרך הטבע, והיא נבנית על ההיסטוריה של בר כוכבא, וגם הבאתי את דברי הכוזרי, שזה שהתעצלו היהודים בתחילת ימי בית שני, לחזור לארץ ישראל, ובחרו לשבת בבבל, גרם שלא חזרה שכינה לשכון בתוך עם ישראל, כמו בבית ראשון, וע"כ היה המצב הפוליטי חלש ליהודים בארץ ישראל, וזה לימוד לימינו.

קבלתי תגובה, מאת אחד מדוברי שיטת בעל ויואל משה, שדעתו שאסור לנו לעשות מעשים לגאול את עצמנו מגלות, וזה איסור חמור. טרחתי להשיב לאיש הזה, אע"פ שהוא לא טרח להשיב על הדברים היסודיים שכתבתי, אלא ביטול אותם במחי יד. וע"י הדין ודברים עמו, יתבהרו כמה דברים חשובים ויסודיים. התגובה שלי נכתבה 'באותיות רגילות', והתגובה שלו נכתבה 'באותיות מודגשות'.

הויכוח עם דובר שיטת סאטמר

הנני משיב על התגובה שלך, אע"פ שאתה השבת על דברי בקלות ראש, בלי להשיב לעניין כלל. אשיב על כל דברך, ואולי יעשו רושם עליך או על אחרים.

כתבת: אני מכיר את הדברים הללו, זה הסגנון המצוי של חוקרי ורבני הציונות הדתית, זה הסוג המצוי של מאמרים שהיו לפני כמאה שנה עם תחילת הציונות, מאמרים המשבחים ומפארים את שמשון הגיבור ובר כוכבא, וכן נסיונות מנוכחים לומר שתלמידי ר' עקיבא מתו במרד בר-כוכבא.

מענה: זה לא רלוונטי, אם אתה מכיר מאמרים מהסגנון הזה או לא. מה שרלוונטי הוא, באיזה אופן אתה מסביר את ההיסטוריה של אחר חורבן בית המקדש, כשהיהודים ובראשם חכמי ישראל, מרדו נגד הרומאים ולא חשבו שיש איסור למרוד בגוים. זה שהיהודים מרדו ברומאים, אתה יכול ללמוד מההיסטוריה של הזמן ההוא, והבאתי את המקורות במאמר שלי. וזה שחלק גדול מחכמי ישראל, עמדו עם בר כוכבא, רואים מירושלמי מסכת תענית, רבי שמעון בר יוחאי אומר: שרבי עקיבא רבו, קרא לבר כוכבא, משיח! וכן כתב הרמב"ם בהלכות מלכים פרק יא.

לא כתבתי במאמרי, שתלמידי רבי עקיבא מתו במלחמת 'מרד בר כוכבא', אבל אם אתה כבר הזכרת את 'הנסיונות המנוכחים', לומר שתלמידי ר' עקיבא מתו במרד בר כוכבא... אגיב על דבריך, יש איגרת מרב שרירא גאון בשם, 'כיצד נכתבה המשנה', איגרת זו מאירה את עיינינו בתולדותיה של תקופה בת כחמש מאות שנה, מאז חתימת התלמוד ועד ימי רב שרירא גאון, תקופה שהייתה עלומה כמעט לחלוטין, בלעדי איגרת זו.

וכך כתב רב שרירא גאון:

והעמיד ר' עקיבא תלמידים הרבה, והוא שמדא על התלמידים של ר' עקיבא... דאמור רבנן: שנים עשר אלף תלמידים היו לו לר' עקיבא, מגבת ועד אנטיפטרס, וכלם מתו מפסח ועד עצרת. והיה העולם שמם והולך, עד שבאו אצל רבותיהם שבדרום, ושנאה להם רבי מאיר, ור' יוסי, ור' יהודה, ור' שמעון, ור' אלעזר בן שמוע, והם העמידוה באותה שעה, כדאיתא ביבמות.

מה שרואים בבירור, שהיה לו מסורה אחרת, מה קרה עם תלמידי רבי עקיבא. לדבריו הם מתו בשמד, ולא כמו שכתוב במסכת יבמות, שמתו במיתת אסכרא, משום שלא נהגו כבוד זה לזה.

שמד, פירושו בכל מקום הריגה מגזירת המלכות, ובפרט גזירת מלכות רומי הרשעה. ולדבריו מתו התלמידים משמדא, ואי זה שמד היה בימיו של רבי עקיבא? השמד שידוע לנו בזמן רבי עקיבא הוא מרד בר כוכבא וכישלונו.

א"כ הוא לא ניסיון מגוחך לומר שתלמידי רבי עקיבא מתו במרד בר כוכבא, אלא יש לנו סמך גדול לומר שהם היו חיילים בצבא של בר כוכבא, שהרי רבי עקיבא רבם היה תומך גדול בבר כוכבא, ובעת מלחמה הסברה נותנת שיצאו ללחום עם בר כוכבא, שרבי עקיבא החשיב אותו כמשיח, ומי לא רוצה להיות נמנה בצבאו של משיח. והנוסח שמצינו בגמ' שלנו, שמתו שנים עשר אלף זוגות, מפני שלא נהגו כבוד זה בזה, הוא על דרך האגדה¹¹¹.

כתבת: זה דרכם לקבוע הנחות מוקדמות מראש, הבנויות על סברות כרס, ולהביא מעט קישוטים מפסוקים ומאמרי חז"ל בתור ציצים ופרחים, ובלבד שהם אינן סותרות את דעותיו של הכותב.

מענה: זה דרכם של בני אדם שאינם הגונים בוויכוחים כשאין להם יכולת לנצח הם מאשימים את הצד האחר באשמות... מה

111. שמעתי מהרב דוד בר חיים שליט"א, עוד דאיה שהיא על דרך אגדה, מהלשון 'שנים עשר זוגות', שהיא לשון אגדי בין מבחינת הכמות של התלמידים, ארבעה ועשרים, שנאה כנוזמה, שהי המספר ארבעה עשרים אלף תלמידים, הוא מספר מאוד גדול, וגם הלשון שנים עשר 'זוגות' קשה, למה בגמרא שלנו לא כתב סתם ארבעה ועשרים אלף? ורב שרירא גרס 'שנים עשר אלף תלמידים'. ורואים שרב שרירא גאון מציין למסכת יבמות.

הגאון ר' מאיר מאוז שליט"א אמר, שהסיבה שהתלמיד בבלי שינה טעם מיתת תלמידי רבי עקיבא היא, כיוון שנכתבה תחת עולם של הבבלים, ולא יכלו לכתוב האמת, שר' עקיבא עידד למרוד נגד המלוכות.

שאני הבאתי בנוי על הרמב"ם ועל הירושלמי ועל היסטוריה ולא על סברת כרס.

כתבת: חבל על הזמן, כל הדיון עמהם כי אין שפה משותפת. גם אם נביא למולם עשרות מאמרי חז"ל וראשונים ואחרונים, זה לא יזיז אותם מדעתם כהוא זה.

מענה: כל הפוסל במומו פוסל... ובאמת לא השבת לעניין על כל המאמר שלי, ולא על מאמרי חז"ל, ולא על דברי ראשונים שהבאתי, אלא הלכת סחור סחור באשמות שאין להם שחר.

כתבת: מבחינתם, [הקיצוצים] חלוצי דגניה ועין חרוד, זה תחיית עם ישראל והציאה מהגלויות.

מענה: זה דוגמה מדרך שפלה, איך מתנהגים בוויכוחים לא מהוגנים. נתינת מילים בצד שכנגד שלא אמרו מעולם. לא אמרתי שקיבוץ שמאלני, מרוחק מהקב"ה, הוא תחיית עם ישראל.

כתבת: וכל אמונה וציפייה לגאולה, היא מחשבה גלותית. העיקר שיש לנו מדינה קטנה, מלאת אסונות, ומלחמות, ופועלי זבל משלנו. לזה חיינו אלפיים שנה.

מענה: אמונה וצפייה לגאולה, היא מחשבה של גאולה בעיני, ולא מחשבה גלותית, אבל תלוי באיזה אופן מצפים לגאולה. יש צפייה באפס מעש, ואפס השתדלות, ואפילו אם הקב"ה נותן לנו את האפשרות לחזור לארץ ולבנותה, מחכים לאיזה דבר שיבוא מהשמיים, או שיבוא באיזה אופן אחר שאינו ידוע, זה מחשבה גלותית.

ויש צפייה לגאולה, של 'רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו'. צפייה שמעורב במעשה, וקיום מצות התורה של כיבוש וישיבת ארץ ישראל, ובניין בית המקדש, והמלכת מלך וסנהדרין. המדינה הקטנה שלנו, עם הצרות שיש לנו בה, היא טובה גדולה. מאז ימי בית ראשון, לא היה המצב הפוליטי והביטחוני

טוב יותר, משהיה עכשיו. ואבותינו היו מצפים לישועה, לחזור לארצנו הקדושה ולבנותה, ולא להיות תחת עול הגויים.

אני לא יודע מזקנק, אולי הוא ציפה לנשר אם כנפיים גדולות, ולא רצה ללכת באופן אחר, אע"פ שהגויים רצו לענותו ולרצחו... נכון שצריכים לצפות ליותר ממה שיש לנו עכשיו, צריכים לצפות להשיבה שופטנו כבראשונה, לבניין בית המקדש, להחזרת מלכות בית דוד. עכשיו כשיש לנו מלכות, זה אלף פעמים קל יותר לתקן את המצב הקיים, ממה שהיה מלפני מאה שנה, כשלא היה לנו מדינה, ולא חיו אפילו כשישים אלף יהודים בארץ.

כתבת: בענין המרידות ברומאים, למה לא הזכיר את הגמ' בגיטין, כי רק הבריונים רצו להילחם ברומאים, אבל רבי יוחנן בן זכאי חשב שצריכים להכנע להם. ועי' במהרש"א שהבריונים גרמו את החורבן והגלות כי לא רצו להכנע לרומאים, וכן הגר"א (הובא באבן שלמה) כתב, שכאשר הקב"ה מוסר את ישראל ביד איזה אומה, צריך להכניע לה ולקבל באהבה, וזה היה סיבת חורבן הבית וגלותינו, שלא שמעו בקול ירמיה להכנע למלך בבל, וכן בית שני חרב ע"י רשעת הפריצים, שלא שמעו לקול החכמים, להכנע לרומאים וכו', וכ"ש מלכי חסד שאנחנו חוסים כעת תחת צל כנפי חסדיהם, אנו צריכים לקבל עולם עלינו באהבה, ולהתפלל בשלומם, כמו שהיו עושים בזמן הבית וכו', וכמו שאמרו במדרש שיה"ר עה"פ השבעתי אתכם.

מענה: גם בגמרא גיטין כתוב: אמרו להו: (הבריונים לחכמים) ניפוק ונעביד קרבא בהדיהו, אמרו להו רבנן: לא מסתייעא מילתא. פירוש רש"י: לנצח. החכמים לא אמרו שאסור מדין תורה אלא שלא יצליחו לנצח את הרומאים, ועכשיו צריכים להיכנע להם. המהרש"א כתב, שזה שלא רצו להיכנע לרומאים גרם לחורבן הבית (זה דעת רוב ההיסטוריונים), שעקשנות חסר הגבולות של המורדים היהודים, גרם לחורבן הנורא, והיה טעות אסטרטגי נורא. מה שאתה כותב בשם הגר"א לא הבאת מקור מדויק ואיני

יודע מקומו.

כתבת: גם כאשר עמדו משיחי השקר, עמדו מולם חכמי ישראל והזהירו, שעוברים על השבועות (כגון ר' יעקב ששפורטש ומהר"ם חאגיז ועוד זצ"ל).

מענה: לא הכחשתי שכמה פעמים במשך הגלות, כשקמו משיחי שקר, הביאו חכמי ישראל את דברי הגמרא במסכת כתובות. וכן הביאו הרמב"ם באגרת תימן כשעמד משיח שקר, ואפילו אם הבינו חכמים אלו, את השבועות כהלכה, לא ראינו את הפוסקים כמו הר"ף הרא"ש ורמב"ם ושאר פוסקים, מביאים שבועות אלו. אבל נראה עיקר שכל החכמים האלו, הבינו שמשיחי שקר אלו הם חסרי היגיון, או רשעים שאין להם שום דרך ריאלי, לגאול את עם ישראל, והם סתם יותר מסכנים את עם ישראל, אבל אם יש סיכוי להצליח, אדרבה... והמעין היטב בלשונו של הרמב"ם באגרת תימן, יראה בעליל שהוא בא להזהיר מפני הסכנה שבדבר, ולא מפני איסורים.

כתבת: דרכם של החוקרים הדתיים, להצמד רק לדרכו של הרמב"ם (ה"ריאליסטי"), ולהתעלם מכל חכמי ישראל, שחלקו עליו, גם ברמב"ם הם יתעלמו ממה שכתב במקומות אחרים, כגון שהמשיח יקבץ גלויות, ויבנה את בית המקדש, ויעשה את הפרה האדומה, הם לא יזכירו מה שכתב הרמב"ם (אגרת תימן) כי האותות והמופתים, שיעשה המשיח, הן הן הראיות על אמיתותו.

מענה: הרמב"ם פוסק 'במשנה תורה' כשמואל 'אין בין עולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכויות'. ומותר לכל תלמיד חכם לילך בדרך זה, ואיננו אפיקורסות או דעה כוזבת, ולך מותר להאמין שימות המשיח, פירוש שיוגר זאב אם כבש כפשוטו, אבל אל תאשים את הצד הריאליסטי כמיונות.

יש סתירה מפורשת בדעת הרמב"ם, מסוף הלכות מלכים שכתוב, שעל יעלה על הדעת שמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים... למה שכתוב באגרת תימן, שמלך המשיח יעשה

אותות ומופתים. לדעתי מה שכתוב בספר מלכים, זה הוא מה שכתוב לאחר אגרת תימן ויש ראיות לזה.¹¹² ובספרו **משנה תורה** בהלכות מלכים ומלחמות, גיבש דעה יותר טובה בעניין המשיח, ולקח את בר כוכבא כדגם... (ועיין באגרות הרמב"ם מהדורות קפאח, אגרת תימן דף נ' הערה 26).

ובשו"ת **רידב"ז** (ס' עא) כתב כעין זה, שהרמב"ם לא רצה לגלות את הדעה, שהמשיח לא יעשה שום מופתים ועולם ינהג כמנהגו, כדי לא לרפות את דעת ההמון, שרגיל לחשוב שהמשיח יעשה אותות ומופתים, ומשום הכי כתב באיזה מקומות שהמשיח יעשה מופתים. רק בסוף ספרו **משנה תורה** כתב, 'שמי שהגיע לשם חזק באמונתו', גילה את דעתו האמיתית, וכתב, שעל יעלה על דעתך כמו שהטיפשים אומרים, שהמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים.

ומה שכתבת מדברי הרמב"ם (הלכות מלכים ומלחמות פרק י"א), שהמלך המשיח יקבץ הגלויות, ויבנה את בית המקדש, שנראה מדבריו שמשיח הוא זה שיעשה כל הדברים האלו.

על זה יש לענות, שכך היה הדרך ההגיוני וסדר הדברים, שהבינו הרמב"ם מדעתו, איך שיחזרו כל הדברים האלו, אבל לא שהרמב"ם סובר שרק המשיח צריך לעשותם. המצוות מחייבות בכל הזמנים, ואם אפשר לקבץ הגלויות ולעשות כל המצוות בארץ ישראל, ולבנות את בית המקדש לפני שיש מלך מבית דוד, מסכים לזה הרמב"ם, שמצווה לעשותם, ולהיגאל מן הגלות.

אבל סדר הדברים איננו עיכוב, כמו שהרמב"ם עצמו כתב (בהלכות מלכים פרק יב):

וכל אלו הדברים 'וכיוצא בהן', לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו, שדברים סתומין הן אצל הנביאים, גם החכמים אין להם קבלה בדברים אלו, אלא לפי הכרע הפוסקים, ולפיכך יש להם

¹¹². ע' בפרק השבועות שאינם להלכה הערה 31.

מחלוקת בדברים אלו, ועל כל פנים אין סדור הויית דברים אלו ולא דקדוקיתן עיקר בדת.

ומצינו במסכת מגילה (דף יז ע"ב), שקיבוץ גלויות תהיה לפני ביאת המשיח. וקודם יהיה קיבוץ גלויות, ואחרי זה יהיה השיבה שופטנו כבראשונה ע"י הסנהדרין, ואחרי זה יעשו דין ברשעים, ואחרי זה הרמת קרן הצדיקים בירושלים, ואחרי זה בנין ירושלים בתפארתה¹¹³ ואחרי זה יבוא המשיח ואחרי זה בא תפלה. רואים שלא המשיח צריך לעשות את כל הדברים האלו, אלא שהרמב"ם סבר שהדרך ההגיוני היא, שמשיח יעשה כל הדברים האלו, והגאולה תתחיל עם מנהיג חזק מבית דוד.

וכן על מצות בנין בית המקדש, מצינו בירושלמי מעשר שני (פ"ה ה"ב) שתהיה לפני מלכות בית דוד.

ועל חזרת הסנהדרין מצינו דברי הרמב"ם בפירוש המשנה (מסכת סנהדרין פרק א):

ואני סבור, שהסנהדרין תשוב לפני התגלות המשיח, וזה יהיה

113. בגמרא שם מצינו וְהָיָה מִתְרַמְמַת קִרְיָם – בִּירוּשָׁלַיִם, שְׁנֵאמַר: 'שָׁאֵל שְׁלֹם יְרוּשָׁלַם יְשָׁלִי אֶהְיֶה'. וְכֵן שְׁנֵאמַר יְרוּשָׁלַם – בָּא דָּוִד. שְׁנֵאמַר: 'אַחֲרֵי יְשׁוּבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִקְשׁוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם וְאֵת דָּוִד מֶלֶכָם'. וְכֵן שְׁבָא דָּוִד – בְּאַתָּה תִּפְּלָה, שְׁנֵאמַר: 'וְהָיְיָ אֱלֹהֵינוּ אֵל מֶלֶךְ קָדְשִׁי וְשִׁמְחָתִים בְּבֵית הַתְּפִלָּה'. רש"י מפרש במסכת מגילה (דף יח עמוד א), 'אחר ישובו בני ישראל - אחר ישובו לבית המקדש, ובקשו הקדוש ברוך הוא, ואת דוד מלכם'.

ונראה מדברי רש"י, שבבניית ירושלים וכללת בניין בית המקדש שהיא קודמת למלכות בית דוד. וכן מוכח מלשון תפלת הבינו (ברכות דף כט עמוד א) 'וישמחו צדיקים בבנין עירך, ובתקון היכלך, ובצמיחת קרן לדוד עבדך, ובעריכת נר לבן ישי משיחך'. והרב צבי הירש קאלישר ז"ל הביא ראיה שבניית בית המקדש קודמת למלכות בית דוד, מדברי הגמרא כאן, אבל הרב דוד קרליניר ז"ל כתוב מאמר בשם 'ירושלם ציון וירושלים' כתגובה על דברי הרב קאלישר והוא רוצה לומר שיש טעות סופר בדברי רש"י, ובניית ירושלים היא נפרדת מבניית בית המקדש שבאה אחריה. אבל מלשון תפלת הבינו מוכח כדברי הרב קאלישר. (הרב דוד שטרן, עת לחננה עמ' 25-29).

מסימניו, אמר: ואשיבה שופטין כבראשונה, ויועצין כבתחלה, ואחרי כן יקרא לך עיר הצדק, וזה יהיה בלי ספק כאשר יכשיר ה' לבות בני אדם, וירבו במעשה הטוב, ותגדל תשוקתם לה' ולתורתו, ויתרבה ישרם לפני בוא המשיח.

כתבת: גם הנביא מיכה, שהביט כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, כנראה היה גלותי, ומוטב אילו היה מוציע לנו לרכוש קרקעות בדרך הטבע, ולהקים אגודות של חלוצים וחלוצות וגאולת האדמה, ולא לחכות לניסים מן השמים.

מענה: יכולים לפרש פסוקים אלו, שהקב"ה יעשה נפלאות, שכולם יכירו שהוא עשה את זה, גם אם לא יהיה ניסים חוץ לדרך הטבע. ויהללו כל הגוים את ה' כי גבר עלינו חסדו. וכמו שבימינו יש מליונים גוים שמשבחים את הקב"ה על הנסים שעשה ועושה לעם ישראל, בהקמת מדינת ישראל, לדוגמה הארגון עם שמונה מיליון חברים, וכן קבוצות של בני נח ועוד.

ואני לא שולל שבאחד משלבי הגאולה יהיה ניסים חוץ לדרך הטבע, אבל עם ישראל יש לו את החיובים שלו, ואת האחריות על גורלו, והחיובים של קיום מצות כיבוש ושיבת ארץ ישראל, ובניית בית המקדש. וזה טעות טרגי לחכות רק לנס, כי כך כתוב במיכה.

הרמב"ם כתב כשמואל:

אין בין עולם הזה לימות המשיח, אלא שיעבוד מלכיות.

וכך כתב הרמב"ם (הלכות מלכים פרק יא):

ואל יעלה על דעתך, שהמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים, ומחדש דברים בעולם או מחיה מתים, וכיוצא בדברים אלו שהטיפשים אומרים. אין הדיבר כך...

ובפרק יב כתב:

אל יעלה על הלב, שבימות המשיח יבטל דבר ממנהגו של

עולם, או יהיה שם חידוש במעשה בראשית, אלא עולם כמנהגו נוהג, וזה שנאמר בישעיה וגו' זאב עם כבש, ונמר עם גדי ירבע, משל וחידה. ענין הדבר, שיהיו ישראל יושבין לבטח עם רשעים עכו"ם, המשולים כזאב ונמר, שנאמר: זאב ערבות ישרדם, ונמר שוקד על עריהם, ויחזרו כולם לדת האמת, ולא יגזלו ולא ישחיתו, אלא יאכלו דבר המותר בנחת עם ישראל, שנאמר: ואריה כבקר יאכל תבן. וכן כל כיוצא באלו הדברים בענין המשיח, הם משלים, ובימות המלך המשיח, יודע לכל לאי זה דבר היה משל, ומה ענין רמזו בהן. אמרו חכמים אין בין העולם הזה לימות המשיח, אלא שיעבוד מלכויות בלבד.

כתבת: הבסיס האידיאולוגי של רבני הצה"ד, הוא הבסיס של ז'בוטינסקי, וכיון שאצל ז'בוטינסקי סיום הגלות, זה שחוזרים בספינת מעפילים מפולין לאדמת א"י, אזי יצאנו מהגלות.

מענה: ז'בוטינסקי הוא לא הבסיס שלי, אבל כדרכם של המתווכחים שאינם הגונים, מאשימים את הצד שכנגד במה שהם לא אמרו. מז'בוטינסקי יכולים ללמוד דברים טובים, הוא לימד את שומעי לקחו, שהגלות הוא מחלה, ועם ישראל לא יכול למצוא מנוחה בגלות, וצריכים לחזור אל ארץ ישראל, ושם להחיות את עם ישראל. ועוד לימד, שאנחנו צריכים להגן בעצמנו מפני שונאי ישראל, ואין מצוה לקבל מכות. ועוד הרבה דברים טובים.

ודברים אלו, הם בעיני יהדות, ששכחו חלק מן היהודים, מפני הגלות הארוכה. זה שאנחנו בגלות, זהו חילול ה', זה שהגוי מענה את היהודי זה חילול ה'.

הנביא יחזקאל אומר (פרק לו):

וַיָּבֹא אֶל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־בָּאוּ שָׁם, וַיַּחֲלֵלוּ אֶת־שֵׁם קִדְשִׁי, בְּאָמֹר לָהֶם עִם־ה' אֱלֹהֵי, וּמֵאֲרָצוֹ יָצְאוּ.

ורש"י מפרש:

ויחללו את שם קדשי - השפילו את כבודי, ומהו החילול?

באמור אויביהם עליהם: עם ה' אלה, ומאוצו יצאו, ולא היה יכולת בידו להציל את עמו ואת ארצו.

וכן כתוב שם התרגום יונתן:

וַיָּבֹאוּ לְבִינֵי עַמִּמָּא דְאַתְגְּלִיאוּ לְחֻמְּוֹ, עַל דְּאַחֲלוּ יֵת שְׁמָא דְקֻדְשִׁי, בְּדִאמְרֵין לְהוֹן: אִם עֲמִיָּה דְזֵי אֱלִין, וְאִיכְדִין מֵאֲרָעָא בֵּית שְׂכִינִימָה גָּלוּ.

ובבראשית רבה פרשת נח (פרשה לג) מבואר שם, שהגלות, איננו מקום בטוח ליהודים, כדי שהיהודים לא ירצו להישאר בגלות, ואם יהיה להם מנוחה לא ירצו לחזור לארץ ישראל:

וישלח את היונה וגו' 'ולא מצאה היונה מנוח' וגו', יהודה בר נחמן בשם ר"ש אמר: אלו מצאה מנוח לא היתה חוזרת. ודכוותה, (איכה א) 'היא יושבה בגוים לא מצאה מנוח', אלו מצאה מנוח לא היו חוזרים, ודכוותה, (דברים כח) 'ובגוים ההם לא תרגיע ולא יהיה מנוח' וגו', הא אלו מצאה מנוח, לא היו חוזרים.

ז'בוטינסקי לימד את שומעי לקחו לפני השואה, להינצל ולעלות בכל אופן לארץ ישראל, וראה את העתיד שיבוא שואה גדולה על עם ישראל, וצריכים לצאת מאירופה. הוא הזהיר פעם אחר פעם שהארץ האירופאית בוערת, וצריכים להינצל בעוד מועד וזה הוא הבין היטב מן המצב הפוליטי, בשעה שאנשים אחרים לא ראו כלום, ואפילו תלמידי חכמים ואדמו"רים לא ראו את השואה המתקרבת. וסיום הגלות לפי ז'בוטינסקי, היא מדינה יהודית מבורכת, וחופשי מעול הגלות.

בוודאי שאנחנו שואפים לתיקון עולם במלכות שדי, ולממלכת כהנים וגוי קדוש, אבל גאולה משעבוד הגלות, היא כשלעצמו ברכה גדולה וגאולה. וכמו ששיצאנו ממצרים לא באה הגאולה השלימה מיד, ועברנו ניסיונות במדבר, ועברו הרבה שנים עד שכבשנו את הארץ, ואעפ"כ נחשב היציאה משעבוד לגאולה, ועד שבית המקדש נבנה, בימי שלמה גם עברו מאות שנים.

אתה לא חי במצב של מצוקה, ואינך יודע להכיר את הטובה, זה שהנך לא חי תחת שלטון של גוים.

כתבת: הם כמוני גם ימחקו מהתנ"ך את כל נבואות הנקמה בגוים, כי אינו רלוונטי לעולם המתקדם של ימינו ח"ו.

מענה: כל הפוסל במומו פוסל. אני מאמין בכל נבואות הנקמה, ואני חושב שצריכים להינקם באופן ממשי בשונאנו, למחוק את העמלקים כמו חמאס וחזבאללה, והממשלה האירנית משמי האדמה. ואם ערבי הרג יהודי צריכים להוציא את המידע ממנו, ואח"כ את נשמתו¹¹⁴. אבל אתה תזעק על זה, התגרות באומות אסור לנו לעשות מעשים, אנחנו בגלות, זה לא רלוונטי לימינו ח"ו, רק הקב"ה יכול לעשות נקמה ולנו זה לא רלוונטי.

כתבת: ובענין המדרש בראשית רבה, כבר מצינו במדרש לקח טוב (פסיקתא זוטרתא ש"ה"ש ח"ד) שאמר להם ר' יהושע 'לא דינו שאנו חיינ' בין האומות אלא שאנו עוברים על מה שזונו בוראינו עד שתחפץ הגאולה מן השמים'.

מענה: אני מודה שעכשיו זה פעם הראשונה שאני שומע את מדרש הזה, אבל מה שנראה בעיני לנכון, שיש לנו שתי מקורות לסיפור על רבי יהושע בן חנניה אחד הוא בראשית רבה (פרשה סד אות י), שנכתב בימי אמוראים בארץ ישראל, בתקופת עריכת הירושלמי, ששם הנוסח הוא, שרבי יהושע בן חנניה כשרצה לפייס את היהודים לא למרוד ברומאים, אמר להם משל לאריה שטרף טרף, ועמד עצם בגרונו, ואמר: כל שיכנס ויוציא לי את העצם אני נותן לו שכרו. בא קורא מצרי (מין עוף) עם מקור ארוך והכניס את מקורו והוציא את העצם, אמר לאריה: תן לי שכרי! אמר האריה: לך והתפאר בעצמך שנכנסת לפיו של אריה בשלום ויצאת בשלום! הוא הזהיר להם מלעשות דברים בלי אחריות, ולסכן את עם ישראל והסביר להם בדרכי נועם שאין זו דרך

114. ציטוט מהרב מאיר כהנא חי"ד.

טובה, ולא אמר להם שאסור למרוד במלכויות. ויש לנו סיפור שונה לגמרי במדרש לקח טוב שהוא מאוחר ביותר¹¹⁵, שחסר שם כל המשל, ונותן בפיו של רבי יהושע דברים שלא מצינו במקום אחר, והשערה קרובה, שדברים אלו נתן נתן בעל המדרש לקח טוב מעצמו, בדברי רבי יהושע, שאסור לנו לצאת מן הגלות לפני הזמן.

וגם לפי בעל לקח טוב אנו צריכים להישאר בגלות, רק עד הזמן שתהיה עת חפץ וגאולה מן שמים. וברוך השם זכינו לעת חפץ כזאת בימנו, ואפילו האומות נתנו לנו רשות לחזור לארצנו.

כתבת: ובסדר הדורות (אלף הד' בן כוזיבא) בשם ספר יוחסין כתב, שלא מצינו במדרשים שהיה ר' עקיבא נושא כליו של בן כוזיבא, אלא בעבור שהיה משבט יהודה ועשה מלחמות וגבורה והצליח חשב שהוא משיח, וכיון שראה שלא היה מריח הרשעים ודנם לחובה נתייאש ממנו.

מענה: בימינו מצאו כתב יד תימני על הגמרא בסנהדרין (דף צג ע"ב) שכתוב בו שרבי עקיבא היה נושא כליו של ר' עקיבא, ונוסח זה היה לפני הרמב"ם בהלכות מלכים, (צילום מהכת"י מובא בספר אלף דור חלק שני דף 116) ואפשר שכונת הדבר הוא, שרבי עקיבא היה המנהיג הרוחני של המרד.

זה שמביא סדר הדורות שהתייאשו החכמים מן כוזבא, כיוון שלא היה מריח ודאין, כך כתב בבבלי סנהדרין, אבל בירושלמי מצינו, שמת בעבור חטא אחר, ולא מצינו כלל שהיו לחכמים טענות עליו, אדרבה רבי עקיבא קרא עליו שהוא המשיח. וכך הבין הרמב"ם שם, והוא מעדיף את דברי הירושלמי.

115. לקח טוב הוא מדרש על התורה שחיבר ר' טוביהו ב"ד אליעזר, שחי בצפון יון סביב שנת ד'תמ"ן (סוף המאה ה"א - תחילת המאה ה"ב). הוא השתמש בדברי חז"ל בתלמודים ובמדרשים, וגם בדברי רבי משה הורשן מברבנא. הוציאו לאור מכת"י החוקר שלמה בובר בוויילנא תר"מ (1880).

כתבת: בענין ריש לקיש הוא כמובן אינו מביא את המשך הגמ', שר' יוחנן רבו דחה את דבריו ואמר שגם אילו עלו כל ישראל לא היתה שורה שכינה בבית שני.

מענה: רבי יוחנן לא חולק בכלל על דברי ריש לקיש, שהיה לו תרעומות על בני בבל על שלא עלו כולם, כשהיה רשות ממלך פרס לחזור לארצם בתחילת בית שני, להיפך רבי יוחנן גם סובר כך כמו שמצינו בשיר השירים רבה, (יא ח):

ריש לקיש פד הנה חמי להון מצמתין בשוקא, הנה אמר להון בדרו גרמיכון, אמר לו בעלייתכם לא נעשיתם חומה וכאן באתם לעשות חומה. רבי יוחנן פד הנה חמי להון הנה מקנתר להון, אמר מה נביא מקנתר להון, שגאמר (הושע ט, יז): 'מאסם אליה כי לא שמעו לו, ואנא לית אנא מקנתר להון'.

ר' שמעון בן לקיש כשהיה רואה את בני בבל מתקבצין בשוק בארץ ישראל אמר להם: פזרו עצמכם ועל תעשו אסופות, כשעלו בני בבל בתחילת בית שני לא חברתם את עצמכם כחומה יחדיו לעלות ביחד לארץ ישראל, ועכשיו אתם רוצים לעשות אסופות. רבי יוחנן כשראה אותם ציער אותם וקינטרם בדברים, וטען שגם הנביא ציער להם בדברים על שלא שמעו לקול ה' לעלות לארץ. הרי שרבי יוחנן סבר בדיוק כמו ריש לקיש על בני בבל שחטאו בזה שלא עלו מבבל¹¹⁶. ועוד דבר גדול רואים מזה שבעת שהיא זמן פקידה לעלות יש חיוב לעלות כחומה, ולא להישאר בגלות, ואין כל חשש מהשבועה שלא לעלות כחומה, אדרבה אז מצוה לנו לעלות כחומה וחטא להתרשל בזה.

כתבת: בית המקדש לא יפול מן השמים, הוא ירד בצורה

116. גם הרבי מסאטמר בספרו ויואל משה מאמר שלש שבועות אות י"א, מפלפל שר' יוחנן חולק על ריש לקיש, וסובר שלא חטאו ישראל בזה שלא עלו כחומה בתחילת בית שני. אבל אישטתיה להרבי מסאטמר מה שכתב במדרש שיר השירים רבה, שר' יוחנן סבר בענין זה בדיוק כמו ריש לקיש.

מסודרת, כפי שהובטחנו בתורה הקדושה, 'מקדש ה' כוננו ידיך'.

מענה: קשקוש של דיבורים, איזה חילוק יש, אם ייפול בקול רעש גדול, או בקול דממה דקה? בעיניך, המקדש ירד מן השמים. ולא אתיחס כאן לכל הראיות לכאן ולכאן, אם המקדש ירד מן השמים או אנחנו מחויבים לבנות אותו? אבל אענה לך על מה שאתה כותב, כאילו כתוב בפירוש בתורה, 'מקדש ה' כוננו ידיך' שהמקדש ירד מן השמים. אם ככה כתוב בתורה למה בנה שלמה בית המקדש? ולמה בנו זרובבל וצדוק הכהן את הבית השני? ולמה אחרי חורבן בית שני רצו היהודים לבנות את בית המקדש כמו שמבואר במדרש בימי רבי יהושע בן חנניא?¹¹⁷

הבה נעיין בגמרא, מסכת כתובות (דף ה' ע"א), מה דרשו על הפסוק הזה 'מקדש ה' כוננו ידיך':

דרש בר קפרא: גדולים מעשה צדיקים, יותר ממעשה שמים וארץ, דאילו במעשה שמים וארץ, כתיב: 'אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים'. ואלו במעשה ידיהם של צדיקים, כתיב: 'מכון לשבתה פעלת ה' מקדש אדני מוננו ידיך'.

כתוב כאן, שבר קפרא משבח את מעשי הצדיקים, שכולל בתוכה בניית בית המקדש, יותר מבריאת שמים וארץ, שהם מעשי ידי בורא עולם לבד.

בר קפרא ידע, שבית המקדש נבנית ע"י בני אדם, והוא מביא ראיה מהפסוק 'מקדש אדני מוננו ידיך' - שכתוב על בית המקדש - שגדולים מעשי בני אדם צדיקים, יותר ממעשי שמים וארץ.

והביאור בגמרא היא כך, בית המקדש שנבנית ע"י צדיקים, מעלתה גדולה מבריאת שמים וארץ, שברא הקב"ה בעצמו, כיוון שבית המקדש היא שותפות של הצדיקים והקב"ה, ומשום זה כתוב ידיך לשון רבים, שותפות של הקב"ה עם הצדיקים¹¹⁷.

117. זה עיקר גדול בתורה, בנביאים, בכתובים, ובדברי חכמים, שאע"פ שאדם עושה כל הפעולות וכל ההשתדלויות, והוא בונה בית, או זורע חטים

הרי ראינו שדוקא מן הפסוק שאתה מדייק שבית המקדש יפול מן השמים, דרש בר קפרא שמעשי ידי צדיקים ובניית בית המקדש גדולה יותר, מדבר שנברא ע"י הקב"ה, וזאת משום שבר קפרא לא ידע על רעיון כזה, שבית המקדש ירד מן השמים, הרי זה מצווה שכתוב בתורה, 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'.

כתבת: אני מנסה לתאר לעצמי איך יראה ביהמ"ק אילו יבנו אותו כותב המאמר וחבריו, הוא מסתמא יראה כמו סניף בני עקיבא חבריא ד' של מעלות תרשיחא, עם תמונות של רבני חובבי ציון וכן תמונות של בהמות על הקירות, כי עמיתיו מהאוניברסיטה לא יסכימו להרג בהמות כי זה אינו הומני.

מענה: כנראה שהחוש ההומור שלך עדיין איננו מפותח כראוי... בית המקדש יהיה בית אלוהים, שיכריז שאלוהי ישראל הוא האלוהים, והוא בורא עולם ועם ישראל הם עמו ונחלתו. וציון היא מקום השראת השכינה, ועם ישראל יבוא אל הר זה ויעבדו את אלוהי ישראל. והלכו עמים רבים אל הר בית ה' ואמרו לכו ונעלה אל הר בית ה' ויורנו מדרכיו. ויקריבו קרבנות לאלוהי ישראל. ודת האסלאמי הארורה, שכופרת באלוהי ישראל, יראו כולם את זייפנותה ורשעותה. ואני מנסה לתאר את עצמי... איך אתה וחבריי ימחו על איסור כרת לעלות להר ועל ההתנרות באומות...

כתבת: פעם עשיתי חישוב, שאם נמתין שכל הגוים יחזרו בתשובה, וגם אם כל יום יהיו 5000 גוים שיקבלו עול מלכות שמים, עדיין נצטרך להמתין 4000 שנה, עד לגאולה השלימה... כל שכן אם המספר הוא נמוך בהרבה, אולי 10 גוים בשנה, ולפי זה תיקון העולם לפי שיטתכם, שהוא בדרכי הטבע, צריך להמתין

ועושה ממנו פת. הוא יודע גם שהם מעשי ידי הקב"ה הנותן לו כח לעשות חיל, וצדיקים עושים בשותפות עם הקב"ה, ולא שוכחים את הקב"ה. וכן כשנה שלמה את המקדש ראשון וזרובל שבנה את המקדש השני ידעו שהם, בונים את המקדש בשותפות עם הקב"ה.

עוד מליני שנים.

מענה: עכשיו עשיתי חישוב, שאלפיים וחמש מאות שנים מחכים לנו, ולא קרא כלום, וכשעם ישראל לוקח אחריות על גורלו הקב"ה עוז לו, ובשבעים שנה יש לנו מדינה, שהיא מהחשובות שבעולם. ואני מתפלל שהקב"ה יעזור לנו להקים ממלכת כהנים וגוי קדוש, ויצילנו מעמלקים שברורנו שרוצים למחוק אותנו, ומכל שונאי ישראל. ולפי שיטתך אתה רוצה לחכות עוד אלפיים שנה, ולצפות לחסדי הגוים בגלות, להציל אותנו משונאי ישראל.

כתבת: זה מזכיר מאוד את הווי האבולוציה שאומרים 'חכו 2 מליין שנה ותראו שאנחנו צודקים'...

מענה: כל הפוסל בזמנו פוסל. אתה אומר חכו עוד מאות שנים ותראו שאנחנו צודקים... הציפייה שלך, לא הביא יותר מתוחלת ממושכה מאות בשנים. והעשייה הקצרה במאה שנים האחרונות הביא פירות גדולים. אני לא מאשים ח"ו את הדורות שעברו בחיסרון מעש, מאז ימי בר כוכבא, לא היה דרך ריאליסטי לחזור לארץ ולשלט עליה, עד ימי נפילת האימפריה העות'מאנית והצהרת בלפור.

אבל זה עובדה שכשהתחיל תנועת הציוניות לפעול באופן ממשי, אז סידר ההשגחה האלוהי את נפילת האימפריה העות'מאנית, וכיבוש ארץ ישראל על ידי הבריטים, וע"י הלגיון העברי של ז'בוטינסקי. ושנים ספורות אחרי זה זכינו לתקומת מדינת ישראל, ושנים ספורות אחרי זה לשהרור ירושלים ויהודה ושומרון. ולמיליוני יהודים חזרו אל ארצם, ובנו ערים ונטעו כרמים, וילדים וילדות משחקים ברחובות. ולא היה כל כך תורה בגלות, כמו שיש לנו היום בארץ ישראל. לא להתעלם מכוס הרקה עם כל הפגמים הגדולים, שיש לעם ישראל בארץ ישראל, אבל גם לא לשכוח את הכוס המלאה, שזכינו בחסד ה' בדורנו.

כתבת: ואסיים בברכת המבדיל בין יום ובין לילה.

מענה: אמן.

לא מאוחר לך להבין, ששיטתך לא בנויה על אמת, יש כמה וכמה חסידי סאטמר, וגם נטורי קרתא, שהבינו לאחר שלמדו, ששקר נחלו ולא האמת הקדושה. ואתה מוזמן ללמוד ולהבין דרכי אמת.

